

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»

Навчально – науковий інститут економіки
Фінансово-економічний факультет
Кафедра міжнародних відносин і аудиту

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
кваліфікаційної роботи ступеню бакалавра
(бакалавра, магістра)

студента Кондоракі Єлизавети Андріївни
(ПІБ)

академічної групи 071-20з-1
(шифр)

спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(код і назва спеціальності)

за освітньо-професійною програмою «Облік і аудит»
(офіційна назва)

на тему: Облік і аудит основних засобів (на прикладі ТОВ «Реаліта»)

(назва за наказом ректора)

	Прізвище, ініціали	Оцінка	Підпис
Керівник роботи	Пашкевич М.С.		
Рецензент			
Нормоконтроль	Пашкевич М.С.		

Дніпро
2024

ЗАТВЕРДЖЕНО:

завідувач кафедри
міжнародних відносин
і аудиту

Пашкевич М.С.

_____

(прізвище, ініціали)

«__» _____ року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеню роботи ступеню **бакалавра**
(бакалавра, магістра)

Студенту Кондораки Є.А. академічної групи 071-203-1

(прізвище та ініціали)

(шифр)

спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

(код і назва спеціальності)

за освітньо-професійною програмою «Облік і аудит»

(офіційна назва)

на тему:

Облік і аудит основних засобів (на прикладі ТОВ «Реаліта»)

затверджену наказом ректора НТУ «Дніпровська політехніка» від _____
№ _____

Розділ	Зміст	Термін
1	ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «РЕАЛІТА» У СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ	06.05.24 – 15.05.24
2	ОБЛІК ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	16.05.24- 28.05.24
3	АУДИТ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	29.05.24- 30.06.24

Завдання видано

_____

Пашкевич М.С.

(прізвище, ініціали)

Дата видачі 06.05.2024 р.

Дата подання до екзаменаційної комісії 01.07.24 р.

Прийнято до виконання

_____

Кондораки Є.А.

(прізвище, ініціали)

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка: 51 с., 11 рис., 14 табл., 20 джерел.

ОБЛІК, ОСНОВНІ ЗАСОБИ, РОЗДРІБНА ТОРГІВЛЯ, ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ, ЗНОС, МЕТОДИ АМОРТИЗАЦІЇ, АУДИТ.

Предмет дослідження – особливості обліку і аудиту основних засобів на підприємстві роздрібною торгівлі.

Об'єкт розроблення – діяльність ТОВ «Реаліта», основним видом діяльності якого є сфера роздрібна торгівля.

Мета роботи – удосконалення обліку і аудиту основних засобів підприємства ТОВ «Реаліта».

Проведено аналіз фінансового стану компанії, а також розглянуто склад та проблеми обліку основних засобів на роздрібному підприємстві. Розглянуто документальне оформлення операцій з основними засобами, облік надходження та вибуття основних засобів, а також проблеми зносу основних засобів. Надані шляхи удосконалення обліку основних засобів. Визначено мету, джерела, завдання та нормативне забезпечення аудиту основних засобів. Також детально розглядається аудиторська перевірка основних засобів і надаються рекомендації щодо удосконалення цього процесу.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці рекомендацій, що спрямовані на вдосконалення бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту основних засобів, які сприятимуть підвищенню ефективності прийняття управлінських рішень.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «РЕАЛІТА» У СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ	7
1.1 Основні аспекти діяльності підприємства ТОВ «Реаліта»	7
1.2 Аналіз фінансового стану підприємства ТОВ «Реаліта»	9
1.3 Склад та проблеми обліку основних засобів на роздрібному підприємстві	15
Висновки до розділу 1	19
РОЗДІЛ 2. ОБЛІК ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	20
2.1. Документальне оформлення операцій з основними засобами	20
2.2. Облік надходження основних засобів	22
2.3 Облік вибуття основних засобів	26
2.4 Знос основних засобів	30
2.5 Удосконалення обліку основних засобів	33
Висновки до розділу 2	35
РОЗДІЛ 3. АУДИТ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	36
3.1 Мета, джерела, завдання та нормативне забезпечення аудиту основних засобів	36
3.2 Аудиторська перевірка основних засобів	39
3.3 Удосконалення аудиту основних засобів	44
Висновки до розділу 3	46
ВИСНОВКИ	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	50
ДОДАТКИ	53

ВСТУП

Тема обліку і аудиту основних засобів на підприємстві роздрібною торгівлі завжди залишається актуальною через їх значення для фінансової звітності, оптимізації оподаткування та ефективного управління ресурсами. Основні засоби, такі як будівлі, обладнання, транспортні засоби, відіграють ключову роль у діяльності роздрібних торговельних підприємств, тому правильний облік їх вартості, амортизації та стану є критичним аспектом управління.

З урахуванням постійних змін в законодавстві, стандартах обліку та вимогах ринку, підприємства повинні постійно оновлювати свої методи обліку та аудиту, щоб відповідати поточним вимогам. Наприклад, з уведенням нових стандартів бухгалтерського обліку чи змінами в податковому законодавстві можуть змінюватися правила амортизації, визнання витрат та оцінка вартості основних засобів.

Більш того, з розвитком технологій та цифровізацією обліку, підприємства також повинні стежити за новими програмними продуктами та інформаційними системами, які полегшують облік і аудит основних засобів.

Отже, тема обліку і аудиту основних засобів на підприємстві роздрібною торгівлі є актуальною і потребує постійного уваги та оновлення з боку керівництва та фахівців з обліку і аудиту.

Актуальним питанням та проблемам обліку і аудиту основних засобів присвячені праці багатьох авторів. Феофанова І. та Антонова, О. досліджували проблеми обліку основних засобів на підприємстві [1], Макаренко А. П. та Шама, М. В. займалися аудитом основних засобів на підприємстві та напрямками його вдосконалення [2], Кухта К.О. та Орошан Т.А. класифікували основні засоби як важливу передумову їх обліку та аналізу [3], Прохорова Л. та Фостійчук А. займалися актуальними проблемами удосконалення управлінського обліку основних засобів в сучасних умовах за використанням інформаційних технологій [4], Павликівська В.В. аналізувала проблеми організації обліку основних засобів підприємства [5].

Метою кваліфікаційної бакалаврської роботи удосконалення бухгалтерського обліку і аудиту основних засобів.

Досягнення поставленої мети викликало потребу у вирішенні наступних завдань:

- Провести аналіз фінансового стану компанії;
- Встановити склад та проблеми обліку основних засобів на роздрібному підприємстві;
- Розглянути документальне оформлення операцій з основними засобами, облік надходження та вибуття основних засобів, а також проблеми зносу основних засобів;
- Надати шляхи удосконалення обліку основних засобів;
- Визначити мету, джерела, завдання та нормативне забезпечення аудиту основних засобів;
- Надати рекомендації щодо удосконалення цього процесу.

Предметом дослідження є особливості обліку і аудиту основних засобів на підприємстві роздрібної торгівлі.

Об'єктом дослідження є ТОВ «Реаліта», основним видом діяльності якого є сфера роздрібна торгівля.

Для вивчення предмету дослідження в роботі застосовуються різні методи аналізу: SWOT-аналіз, методи фінансового аналізу.

Інформаційною та правовою базою дослідження обліку основних засобів є законодавчі та нормативні акти України, методичні матеріали, дані мережі Інтернет, статті вітчизняних і зарубіжних учених з теорії та методики обліку і аудиту основних засобів.

РОЗДІЛ 1

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «РЕАЛІТА» У СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

1.1 Основні аспекти діяльності підприємства ТОВ «Реаліта»

Організаційно-правова форма підприємства «Реаліта» - товариство з обмеженою відповідальністю. Воно створене з метою одержання прибутку, та здійснює свою діяльність на підставі Цивільного кодексу України [6], Господарського кодексу України [7], Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» [8] та інших законодавчих актів України, а також Статуту Товариства, який є його єдиним установчим документом.

Підприємство зареєстроване виконавчим комітетом Дніпропетровської міської ради 10.02.2021 року. Його засновником є фізична особа. Для здійснення своєї діяльності підприємство має повний обсяг правоздатності, передбачений законодавством України. Майно підприємства становлять основні фонди та оборотні кошти, а також інші цінності, вартість яких відображається в самостійному балансі підприємства. На момент державної реєстрації підприємства статутний капітал внесено у розмірі 1 000 грн., що складає 100%, тобто сформовано в повному обсязі.

Основні відомості про підприємство наведені на Рис 1.1.

Виробничих потужностей підприємство не має. Складських приміщень не орендує. Підприємство знаходить постачальників продукції та покупців і одночасно виконує операцію купівлі-продажу, але за умови, якщо поставка товару зі складу постачальника до складу покупця проводитиметься силами постачальника або покупця, так як власного транспорту підприємство також не має. Середньооблікова кількість робітників у 2023 році складає 14 чоловік.

ТОВ «Реаліта» має самостійний баланс, розрахунковий рахунок в установі банку, печатку та бланки зі своєю назвою. Чистий прибуток підприємства, який утворюється у відповідності з встановленим порядком після оплати видатків і

інших обов'язкових платежів передбачених законодавством, залишається в розпорядженні засновника. За рішенням засновника частина прибутку може бути направлена на збільшення статутного капіталу.

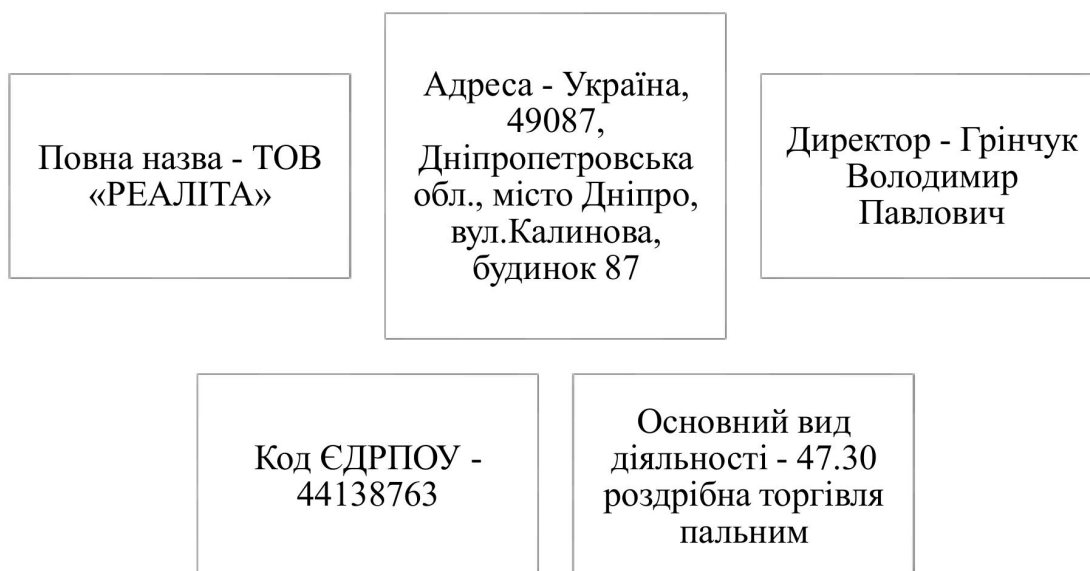

Рис. 1.1. Основні відомості про підприємство

Власник підприємства самостійно визначає структуру управління, встановлює штати і здійснює свої права по управлінню підприємством безпосередньо. На протязі всього існування ТОВ «Реаліта» управління підприємством здійснює генеральний директор, який і є засновником підприємства. В силу своєї компетенції генеральний директор без довіреностей діє від імені підприємства, представляє його інтереси на підприємствах, установах і організаціях на Україні, а також вчиняє необхідні дії для господарсько-фінансової роботи підприємства.

Ведення бухгалтерського обліку на підприємстві доручене бухгалтерії на чолі з генеральним директором, так як посада головного бухгалтера штатним розкладом не передбачена. Структура бухгалтерії представлена на Рис. 1.2:

Рис. 1.2. Структура бухгалтерії ТОВ «Реаліта»

Бухгалтерський і податковий облік на підприємстві ТОВ «Реаліта» ведеться згідно із чинним законодавством України.

1.2 Аналіз фінансового стану підприємства ТОВ «Реаліта»

Мета проведення аналізу фінансового стану підприємства включає наступні фактори:

- Оцінка фінансової стійкості. Аналіз фінансового стану допомагає визначити, наскільки стійке і фінансово здорове підприємство. Це включає оцінку його платоспроможності, забезпечення достатнім рівнем ліквідності та здатності виконувати свої фінансові зобов'язання.

- Ефективність управління ресурсами. Аналіз фінансового стану дозволяє оцінити, наскільки ефективно підприємство використовує свої ресурси (грошові кошти, активи, капітал тощо) для досягнення своїх цілей.

- Прогнозування майбутнього розвитку. Через аналіз фінансового стану можна робити прогнози щодо майбутньої фінансової ситуації підприємства, виявляти тенденції та ризики, що можуть вплинути на його діяльність.

- Прийняття управлінських рішень. Інформація, отримана в результаті аналізу фінансового стану, може бути використана для прийняття управлінських рішень щодо планування діяльності, інвестування, фінансового управління тощо.

- Оцінка рентабельності та ефективності. Аналіз фінансового стану допомагає оцінити рентабельність підприємства та окремих напрямків його діяльності, визначити чинники, які впливають на прибутковість, та виявити можливості для її покращення.

- Визначення потенційних проблем. Аналіз фінансового стану може виявити потенційні проблеми або небезпеки, що можуть виникнути у майбутньому, і дозволить прийняти запобіжні заходи.

Отже, аналіз фінансового стану підприємства має важливе значення для усвідомленого управління бізнесом і прийняття обґрунтованих стратегічних рішень. На основі фінансової звітності проведемо розрахунок основних показників оцінки фінансового стану ТОВ «Реаліта» за 2022-2023 рр. (Табл.1.1).

Таблиця 1.1

**Розрахунок основних показників оцінки фінансового стану підприємства
ТОВ «Реаліта» за 2022-2023 рр.**

Показник	Розрахунок		Відхилення	
	2022 рік	2023 рік	Абсолютне +/-	Відносне, %
Коефіцієнт загальної ліквідності	1,016	1,034	0,018	1,77
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,016	1,034	0,018	1,77
Коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможності)	0,027	0,026	-0,001	-3,7
Частка оборотних засобів в активах	0,985	0,984	-0,001	-0,1
Коефіцієнт автономії (незалежності)	0,029	0,048	0,019	65,52

Продовж.табл.1.1

Коефіцієнт фінансової залежності	33,428	20,766	-12,662	-37,88
Коефіцієнт маневреності власних коштів	32,96	20,435	-12,525	-38
Коефіцієнт маневреності робочого капіталу	0,531	0,669	0,138	25,99
Коефіцієнт концентрації власного капіталу	0,029	0,048	0,019	65,52
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,971	0,952	-0,019	-1,96
Рентабельність продажів	0,01	0,01	0	0
Рентабельність активів	0,012	0,01	-0,002	-16,67
Рентабельність власного капіталу	0,588	0,268	-0,32	-54,42
Рентабельність продукції	1,026	1,025	-0,001	-0,1
Фондовіддача	97,273	71,595	-25,678	-26,4
Фондомісткість	0,785	0,938	0,153	19,49
Коефіцієнт оборотності оборотних засобів	1,29	1,082	-0,208	-16,12
Тривалість обороту оборотних засобів	283	337	54	19,08
Коефіцієнт оборотності засобів у розрахунках	1,331	1,112	-0,219	-16,45
Тривалість обороту засобів у розрахунках	274	328	54	19,71
Коефіцієнт оборотності майна	1,274	1,066	-0,208	-16,33
Тривалість обороту майна	286	342	56	19,58
Коефіцієнт завантаженості майна	0,785	0,938	0,153	19,49

Розглянемо значення деяких показників оцінки фінансового стану ТОВ «Реаліта». Вони можуть бути розраховані як коефіцієнти і тоді представлені у вигляді дробу, або у вигляді показників і тоді представлені у вигляді відсотків.

Ліквідність характеризує здатність підприємства швидко перетворити активи на гроші. Показники ліквідності дають змогу описати та проаналізувати спроможність підприємства відповідати за своїми поточними зобов'язаннями. На практиці використовують три коефіцієнти ліквідності. Коефіцієнт загальної ліквідності характеризує достатність оборотних засобів для покриття своїх боргів. Згідно з міжнародною практикою, значення коефіцієнта загальної ліквідності повинні знаходитися в межах від 1 до 2 (іноді до 3). Нижня границя обумовлена тим, що оборотних коштів повинно бути щонайменше досить для погашення короткострокових зобов'язань, інакше компанія виявиться під загрозою банкрутства. Цей показник для нашого підприємства є в межах норми і становить від 1,016 до 1,034. Його значення зростає в динаміці, а це є позитивною тенденцією. Коефіцієнт швидкої ліквідності характеризує прогностичні платіжні можливості підприємства при умові своєчасного проведення розрахунків з дебіторами. Цей коефіцієнт повинен дорівнювати або бути більшим 1. В нашому випадку він має таке саме значення, як і показник загальної ліквідності, а тому відповідає нормативному значенню. Коефіцієнт абсолютної ліквідності дає змогу визначити, яку частину короткострокової заборгованості підприємство може негайно погасити. Його значення повинно бути не меншим від 0,2-0,25. Проте на нашому підприємстві цей коефіцієнт становить 0,027 (у 2022 р.) та 0,026 (у 2023 р.), що значно менше від норми.

Одним з найважливіших показників, що характеризують фінансову стійкість підприємства, є показник питомої ваги загальної суми власного капіталу в підсумку активу балансу, тобто відношення загальної суми власного капіталу до майна підприємства. В практиці цей відносний показник отримав назву коефіцієнт автономії. По ньому дивляться, наскільки підприємство незалежно від позикового капіталу. Його нормативне значення більше за 0,5, але для нашого підприємства він складає від 0,029 до 0,048. Це хоч і значно менше від норми, проте показник порівняно з 2022 роком зріс на 65,52 %, а це свідчить про збільшення фінансової незалежності підприємства, зниження ризику фінансових ускладнень у майбутньому, збільшує гарантії погашення підприємством своїх

зобов'язань. Коефіцієнт фінансової залежності - показник, що обернений до коефіцієнта автономії. Він показує, яка сума загальної вартості майна підприємства припадає на 1 гривню власних коштів. Для нашого підприємства цей показник значно високий, проте має тенденцію зниження, порівняно з 2022 роком зменшився на 37,88%. Коефіцієнт маневреності власних засобів характеризує ступінь мобільності власних засобів підприємства. Коефіцієнт маневреності робочого капіталу характеризує ступінь мобільності використання власних коштів підприємством. Коефіцієнт концентрації власного капіталу характеризує можливість підприємства виконати свої зовнішні зобов'язання за рахунок використання власних коштів, незалежність його функціонування від позикових коштів. А коефіцієнт концентрації позикового капіталу є доповненням до попереднього коефіцієнта - їх сума дорівнює 1 (або 100%). Коефіцієнт характеризує частку позикових коштів у загальній сумі коштів, вкладених у майно підприємства. Підприємство ТОВ «Реаліта» може більше розраховувати на позикові кошти, ніж на власні, тому що частка позикових коштів у загальній сумі майна підприємства є значно більшою.

Рентабельність - один із головних вартісних показників ефективності виробництва, який характеризує рівень віддачі активів і ступінь використання капіталу у процесі виробництва. Аналіз рентабельності підприємства дозволяє визначити ефективність вкладення коштів у підприємство та раціональність їхнього використання. Коефіцієнт рентабельності продажів характеризує ефективність продажів підприємства. Він показує, який прибуток з однієї гривні продажу отримало підприємство. В нашому випадку цей коефіцієнт становить 0,01, тобто підприємство має 1 копійку прибутку від кожної гривні продажу. Рентабельність активів характеризує ефективність використання активів підприємства. Рентабельність капіталу показує ефективність використання всього майна підприємства. Для нашого підприємства цей показник знизився на 54,42%, а це свідчить про падаючий попит на продукцію підприємства і про перенагромадження активів. Рентабельність продукції характеризує прибутковість господарської діяльності підприємства від основної діяльності.

Він дає можливість побачити, скільки прибутків отримано на одиницю собівартості реалізованої продукції. На кожну гривню собівартості продукції наше підприємство отримало в середньому 1 гривню 03 копійки прибутку.

Аналіз ділової активності дозволяє проаналізувати ефективність основної діяльності підприємства, що характеризується швидкістю обертання фінансових ресурсів підприємства. Фондовіддача показує суму продажу, що отримує підприємство з 1 гривні коштів, вкладених в основні засоби. Цей показник у 2022 році склав 97,273, тобто 97 гривень 27 копійок, проте за рік знизився на 26,4%. Фондомісткість – показник обернений до показника фондовіддачі, він показує суму коштів, яку використало підприємство на формування основних засобів, щоб отримати 1 гривню продажу. В нашому випадку він зріс на 19,49%. Нормативним вважається збільшення показника фондовіддачі та зменшення показника фондомісткості, але на підприємстві ТОВ «Реаліта» все навпаки. Коефіцієнт оборотності оборотних засобів визначає кількість оборотів, яку здійснюють оборотні засоби протягом звітного періоду, а тривалість обороту оборотних засобів характеризується кількістю днів, протягом яких оборотні засоби проходять усі стадії одного кругообігу. У 2023 році цей коефіцієнт склав 1,082, що на 16,12% менше від його значення у 2022 році, а тривалість обороту - 337 днів, що на 19,08% більше порівняно з 2022 роком. Так само характеризуються і показники оборотності засобів у розрахунках та майна. Вони мають аналогічну показникам оборотності оборотних засобів тенденцію зниження коефіцієнта та збільшення показника. Проте нормативним вважається навпаки - збільшення коефіцієнта та зменшення показника. Те саме можна сказати і про коефіцієнт завантаженості майна, він повинен зменшуватись, а на нашому підприємстві він збільшився на 19,49%.

Отже, слід звернути увагу на те, що більшість показників оцінки фінансового стану ТОВ «Реаліта» відходять від норми, а це свідчить про нестабільність фінансово-господарської діяльності підприємства протягом 2022-2023 років.

1.3 Склад та проблеми обліку основних засобів на роздрібному підприємстві

Склад основних засобів на роздрібному підприємстві включає різноманітні види активів, які використовуються для забезпечення його діяльності. Наведемо склад основних засобів на ТОВ «Реаліта» на Рис.1.3:

Рис. 1.3. Склад основних засобів ТОВ «Реаліта»

Таким чином, у складі основних засобів на роздрібному підприємстві відображаються ключові активи, необхідні для забезпечення його діяльності та виконання стратегічних завдань. Цей склад включає різноманітні елементи, які відображаються в обліку та управлінні. Загалом, правильно побудований та ефективний склад основних засобів грає ключову роль у забезпеченні успішної

діяльності роздрібного підприємства, адже він впливає на якість обслуговування клієнтів, ефективність виробничих процесів та загальний фінансовий результат.

На роздрібних підприємствах виникають різноманітні проблеми в обліку основних засобів. Узагальнимо їх в Табл.1.2:

Таблиця 1.2

Проблеми в обліку основних засобах на роздрібних підприємствах

Проблема	Опис проблеми
Недостатня документація	Часто на роздрібних підприємствах може відсутні або бути неповною документація щодо придбання, переміщення та використання основних засобів. Це може призвести до втрати контролю над ними та недостовірності фінансової звітності.
Некоректне визначення вартості та амортизації	Правильне визначення вартості основних засобів і розподіл амортизаційних відрахувань є важливими для точного відображення фінансового стану підприємства. Неправильне визначення може призвести до переоцінки або недооцінки активів, а також порушити вимоги законодавства.
Відсутність системи контролю за рухом основних засобів	Недостатня система контролю може призвести до втрати, крадіжок або недооцінки основних засобів. Важливо мати в системі обліку механізми для виявлення та уникнення таких ситуацій.

Неякісний облік оновлення та вибуття основних засобів	Необхідно правильно відображати усі зміни в стані основних засобів, включаючи їх оновлення, модернізацію чи вибуття. Недостатній облік цих операцій може призвести до втрати активів або заниження їх вартості.
Недостатня кваліфікація персоналу	Недостатні знання та навички у сфері обліку можуть спричинити помилки та неточності в обліку основних засобів.
Недостатнє використання інформаційних технологій	Використання сучасних інформаційних систем для обліку основних засобів може значно полегшити процес та зменшити ризики помилок, але недостатнє використання цих технологій може призвести до неефективності та неточності в обліку.

Проблеми в обліку основних засобів на роздрібному підприємстві можуть включати недостатню документацію щодо їх придбання та використання, некоректне визначення їх вартості та амортизації, відсутність системи контролю за їхнім рухом, неякісний облік оновлення та вибуття основних засобів, недостатню кваліфікацію персоналу у сфері обліку, а також недостатнє використання інформаційних технологій для обліку. Ці проблеми можуть призвести до втрати контролю над активами, недостовірності фінансової звітності, порушень законодавства та інших негативних наслідків для підприємства. Для вирішення цих проблем важливо вдосконалити систему

обліку та контролю, забезпечити достатню документацію та кваліфікацію персоналу, а також активно використовувати сучасні інформаційні технології.

Висновки до розділу 1

Дослідження діяльності ТОВ «Реаліта» дозволило зробити наступні висновки:

1. ТОВ «Реаліта» має окремий баланс, рахунки в установах банків, печатки та бланки зі своїм найменуванням. Після сплати підприємством зборів та інших обов'язкових витрат, передбачених законодавством, отриманий у встановленому порядку чистий прибуток переходить у розпорядження засновників. Частина прибутку може бути спрямована на збільшення статутного капіталу за рішенням засновника. Власник підприємства Гринчук Володимир Павлович самостійно визначає структуру управління, формує штат та здійснює право безпосереднього управління підприємством.

2. Більшість показників оцінки фінансового стану ТОВ «Реаліта» відхиляються від норми, що вказує на нестабільну фінансово-господарську діяльність компанії у 2022-2023 роках.

3. У складі основних засобів на роздрібному підприємстві відображаються ключові активи, необхідні для забезпечення його діяльності та виконання стратегічних завдань. Цей склад включає різноманітні елементи, які відображаються в обліку та управлінні. Загалом, правильно побудований та ефективний склад основних засобів грає ключову роль у забезпеченні успішної діяльності роздрібного підприємства, адже він впливає на якість обслуговування клієнтів, ефективність виробничих процесів та загальний фінансовий результат.

4. Проблеми обліку основних засобів можуть призвести до втрати контролю над активами, недостовірності фінансової звітності, порушень законодавства та інших негативних наслідків для підприємства. Для вирішення цих проблем важливо вдосконалити систему обліку та контролю, забезпечити достатню документацію та кваліфікацію персоналу, а також активно використовувати сучасні інформаційні технології.

РОЗДІЛ 2

ОБЛІК ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

2.1 Документальне оформлення операцій з основними засобами

Надходження основних засобів на підприємство вимагає оформлення відповідних первинних документів. На даний час типові форми не регламентує Міністерство статистики України, кожен суб'єкт господарювання може самостійно визначити бланки якими буде користуватися для ведення надходження основних засобів. Але, типові форми ще залишаються визначеними Наказом Міністерства фінансів України №818 від 13.06.2016 року [9]. ТОВ «Реаліта» використовує у своїй діяльності саме типові форми, згідно з Наказом Міністерства фінансів України №818.

Щоб оформити надходження основних засобів на підприємство ТОВ «Реаліта», складаються відповідні документи. Для цього використовують:

- Акт приймання-передачі основних засобів;
- Акт введення в експлуатацію основних засобів;
- Акт внутрішнього переміщення основних засобів;
- Акт передачі на ремонт, реконструкцію та модернізацію основних засобів;
- Акт приймання відремонтованих, реконструйованих та модернізованих основних засобів;
- Акт списання основних засобів (часткової ліквідації);
- Акт списання групи основних засобів;
- Акт списання транспортних засобів;
- Акт списання вилучених документів з бібліотечного фонду;
- Інвентарна картка обліку об'єкта основних засобів;
- Інвентарна картка групового обліку основних засобів;
- Акт переоцінки основних засобів.

Акт приймання-передачі основних засобів так акт введення в експлуатацію основних засобів використовується для оформлення процесу

зарахування окремих об'єктів до складу основних засобів. При переміщення основних засобів в межах підприємства ТОВ «Реаліта» використовує акт внутрішнього переміщення основних засобів.

Дані документи складаються комісією в одному примірнику в момент надходження чи вибуття основних засобів, після чого передається до бухгалтерії та підписується керівником та головним бухгалтером. Їх основна мета - вести точний облік процесу введення і виведення основних засобів в експлуатацію на підприємстві.

Акт передачі на ремонт, реконструкцію та модернізацію основних засобів є документом, який складається в момент передачі на ремонт, реконструкцію або ж модернізацію основних засобів у кількості 2 примірника. Після проведення ремонту, реконструкції або ж модернізації основного засобу в момент надходження складається акт приймання відремонтованих, реконструйованих та модернізованих основних засобів. Підписуються ці акти відповідними працівниками відділу та організації, що буде проводити роботи та по одному екземпляру передаються в бухгалтерію ТОВ «Реаліта» і до організації, що здійснювала ремонт, реконструкцію або ж модернізацію. При цьому в технічну документацію об'єкта основних засобів вносяться зміни, що стосуються проведених робіт.

Щоб вести облік основних засобів, в бухгалтерії створюється інвентарна карта обліку об'єкта основних засобів для кожного об'єкта окремо або ж інвентарна картка групового обліку основних засобів для більш ніж одного об'єкта.

Інформація в інвентарній картці відображається досить обширно і зачіпає основні характеристики, такі як назва підприємства, місце знаходження, матеріально відповідальна особа, синтетичний рахунок, субрахунок, рік випуску, модель, тип, марка, паспорт, первісна вартість, норма амортизаційних відрахувань, рік випуску, сума зносу, дата введення в експлуатацію. Інвентарна карта створюється на основі акту приймання-передачі основних засобів та іншої

документації. Вся інформація про зміни, що відбуваються з основними засобами, також фіксується в інвентарній картці.

Для того, щоб зареєструвати інвентарні картки обліку об'єкта основних засобів, ТОВ «Реаліта» використовує опис інвентарних карток, в якому зберігається інформація про всі основні засоби в розрізі їх класифікаційних груп (видів). У цьому документі проводяться записи про кількість і вартість кожної категорії основних засобів, що знаходяться в підприємстві, та про зміни, які відбуваються з цими засобами в процесі експлуатації.

Матеріально-відповідальна особа має вести інвентарний список основних засобів (ф. ОЗ-9) для точного обліку місць знаходження основних засобів. Інформація з цього списку має відповідати даним інвентарних карток, які ведуться в бухгалтерії, для забезпечення об'єктивного обліку основних засобів.

Документообіг на підприємстві розподіляється на дві категорії : електронний та паперовий. Електронний регламентується Положенням про внутрішній електронний документообіг. Паперовий ведеться згідно із графіком документообігу, розглянемо на прикладі акту виконаних робіт у Табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Графік документообігу по підприємству «Реаліта»

Назва документа	Створення документа					Перевірка документа				Обробка документа		Передання до архіву	
	Кількість прим.	Відповідальний за виписування	Відповідальний за оформлення	Відповідальний за виконання	Термін виконання	Відповідальний за перевірку	Хто надає	Порядок надання	Термін надання	Хто виконує	Термін виконання	Хто виконує	Термін передавання
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Акт виконаних робіт	2	Відділ менеджменту	Бухгалтерія	Відділ монтажу	Щоденно (до 17:00)	бухгалтерія	Технічний відділ	Менеджером після оплат	Щоденно (до 17:00)	бухгалтерія	щоденно	бухгалтерія	По закінченню кварталу

Згідно із цим графіком ми бачимо, що сам рух документу контролює менеджер, і по закінченню надання послуг, відповідний менеджер передає документи у бухгалтерію. Бухгалтерія у свою чергу, контролює правильність оформлення документу, та відповідає за реєстрацію документу а також передачу на зберігання до архіву в майбутньому.

Щоб в цілому зрозуміти як саме йде обіг документів, краще скористатися схемою документообігу, що зображена на Рис. 2.1:

Рис. 2.1. Схема документообігу на підприємстві ТОВ «Реаліта»

Згідно зі схемою на ТОВ «Реаліта» прийом вхідних і видачу вихідних документів дуже активно контролюють менеджери. У них є обов'язок всі документи перевіряти та віддавати до бухгалтерії. З моменту підписання до моменту надходження у бухгалтерію є певні строки, які не повинні перевищувати місяць з дня виконання угоди між підприємством та контрагентами.

В цілому, на підприємстві ТОВ «Реаліта» досить налагоджений документообіг, але керівництво сприяє покращенню і пришвидшенню

документообігу, намагається автоматизувати процес, так як це напряду залежить від якості та швидкості укладання угод, що в свою чергу сприяє покращенню доходу.

2.2 Облік надходження основних засобів

Основні засоби можуть надходити до підприємства різними шляхами. При отриманні основних засобів від постачальників, вони враховуються в обліку як витрати на придбання, враховуючи виключення ПДВ та витрат на кредит, якщо засоби були придбані за позиченими коштами. Декілька загальних шляхів надходження основних засобів розглянемо в Табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Загальні шляхи надходження основних засобів

Шляхи надходження	Характеристика
Придбання	Основні засоби можуть бути придбані на ринку від постачальників або інших підприємств. Це можуть бути нові засоби або вживані, куплені за гроші або обмінені на інші активи.
Виготовлення	Підприємство може виробляти основні засоби самостійно або залучати підрядників для їх виготовлення. Цей шлях надходження включає витрати на матеріали, працю та інші ресурси, необхідні для створення засобів
Безоплатне отримання	Деякі основні засоби можуть бути отримані безоплатно, наприклад, у вигляді подарунків від інших організацій або донорів
Лізинг	Підприємство може укласти угоду про лізинг, внаслідок чого отримує право користування основними засобами протягом певного періоду, після чого може викупити їх за залишковою вартістю.

Будівництво	Основні засоби можуть бути побудовані або реконструйовані самостійно підприємством. Цей шлях надходження включає витрати на будівельні матеріали, працю, проектування та нагляд за будівництвом.
-------------	--

Це лише кілька загальних шляхів надходження основних засобів. Конкретний спосіб залежить від характеру діяльності підприємства та його потреб. На підприємстві ТОВ «Реаліта» основні засоби надходять шляхом придбання і відразу ж вводяться в експлуатацію.

Згідно із пунктом 7 у П(С) БО 7, придбані або створені основні засоби зараховують на баланс підприємства за первісною вартістю [10]. Первісна вартість відноситься до фінансового терміну і означає суму грошових коштів або еквіваленту, яка була сплачена або вартість інших активів, переданих для придбання або створення необоротних активів, зокрема основних засобів. Це вартість, яка враховує всі витрати, пов'язані з придбанням, виробництвом, транспортуванням, монтажем та підготовкою основного засобу до його використання.

Первісна вартість включає суми, сплачені постачальникам активів, підрядникам за виконання будівельно-монтажних робіт, витрати на реєстраційні збори, державне мито, ввізне мито, страхування ризиків доставки, витрати на установку, монтаж, налагодження та інші витрати, пов'язані з доведенням основних засобів до стану, придатного для їх використання.

Формування первісної вартості залежить від способу їх надходження або створення на підприємстві. В даному випадку формування первісної вартості на підприємстві ТОВ «Реаліта» відбувається в декілька етапів:

1. Придбання основних засобів;
2. Надходження основних засобів на підприємство;

3. Оприбуткування в бухгалтерії;
4. Введення в експлуатацію.

Так як, ТОВ «Реаліта» отримує основні засоби шляхом купівлі обладнання та відразу ж введення його в експлуатацію, проводки по отриманню основних засобів можемо розглянути в Табл. 2.3:

Таблиця 2.3

Бухгалтерські проводки при надходженні основних засобів шляхом купівлі обладнання на ТОВ «Реаліта»

№ п/п	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	Оприбуткування об'єкта основних засобів	152	631
2	Відображення податкового кредиту з ПДВ	641	631
3	Відображення послуг з монтажу	152	685
4	Відображено витрати з доставки	152	631
5	Введено об'єкт в експлуатацію	104	152
6	Нарахована амортизація	92	131

Виходячи із таблиці 2.3 підприємство користується типовими проводками бухгалтерського обліку. Спочатку йде оприбуткування об'єкта основних засобів, для цього використовуються синтетичні рахунки, потім відображення податкового кредиту з ПДВ, так як підприємство придбало об'єкт основних засобів. На рахунок 15 по дебету також відносять відображення послуг з монтажу та витрати на доставку, тільки після цього об'єкт вводиться в експлуатацію. А вже потім йде нарахування амортизації по дебету в залежності від призначення об'єкту основного засобу. Саме так виглядає надходження об'єкта основних засобів у ТОВ «Реаліта».

2.3 Облік вибуття основних засобів

На підприємстві ТОВ «ПРеаліта» за рішенням керівника та комісії, яка складається тимчасово, приймається рішення про вибуття основних засобів.

Вибуття основних засобів на підприємстві відбувається декількома шляхами, в залежності від типу об'єкта основних засобів та його призначення. Основні шляхи вибуття можемо розглянути в Табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Шляхи вибуття основних засобів на підприємстві ТОВ «Реаліта»

Шлях вибуття	Коли використовується
Списання основного засобу	Використовується коли є рішення про непридатність в подальшій експлуатації і неможливість відновити в ремонті
Внесення засобу до статутного капіталу іншого підприємства	Використовується коли є рішення керівника та видається наказ.
Продаж	Використовується коли є рішення керівника та рішення комісії зі списання основних засобів.

Виходячи із таблиці, на підприємстві є три шляхи вибуття основних засобів. При списанні обов'язково створюється комісія зі списання основних засобів, яка проводить ретельний огляд об'єкта основних засобів, оформлює акт технічного стану об'єкта основних засобів, і разом із керівником приймають рішення про необхідність списання об'єкта. Комісія створюється при необхідності та для кожного випадку окремо, складається із різних людей, але обов'язково із одним технічним спеціалістом. Обов'язково складається акт списання основних засобів, який підписується керівником, членами комісії та бухгалтером.

Бухгалтерія при списанні основного засобу перевіряє правильність складання, та робить відповідні проводки (Табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Проводки при списанні основних засобів у ТОВ «Реаліта»

№ п/п	Змість господарської операції	Проводки	
		Дебет	Кредит
1	Списується з балансу основний засіб на суму його зносу	14	10,11
2	Віднесено до витрат залишкову вартість	976	10,11
3	Враховано витрати на ліквідацію об'єкта основних засобів	976	65,66
4	Оприбутковані запаси, отримані від ліквідації	20	746

Зазвичай при ліквідації об'єкта основних засобів підприємство отримує запаси: технічні деталі, кабелі та інше. Їх оприбутковують на рахунок 20 і в подальшому використовують для ремонту.

При внесенні основного засобу до статутного капіталу іншого підприємства вистачає рішення керівника при цьому видається наказ, в якому зазначається, що такий об'єкт вилучається із складу основних засобів та передається як внесок до статутного капіталу іншого підприємства. Сама передача оформлюється накладною у двох примірниках. Проводки можемо побачити у Табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Проводки при внесенні основного засобу до статутного капіталу іншого підприємства у ТОВ «Реаліта»

№ п/п	Змість господарської операції	Проводки	
		Дебет	Кредит
1	Сформовано статутний капітал, узгоджено вартість основного засобу, що передається	14	685

Продовж.табл.2.6

2	Списано суму нарахованої амортизації	13	10,11
3	Передано об'єкт як внесок до статутного капіталу	377	10,11
4	Взаємозалік заборгованостей	685	377
5	Відображено дохід від інвестицій	685	74

Внесення основного засобу до статутного капіталу іншого підприємства є довгостроковою фінансовою інвестицією, тому обов'язково відображається дохід від інвестиції (різниця між балансовою вартістю основного засобу та узгодженою ціною).

Найчастіше вибуття основних засобів на підприємстві ТОВ «Реаліта» відбувається шляхом продажу. Для продажу необхідно рішення керівника, інколи ще й рішення комісії зі списання основних засобів (в тому випадку, коли можна продати основний засіб який неможливо відремонтувати). Проводки по продажу ми можемо розглянути в Табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Проводки при продажі основного засобу у ТОВ «Реаліта»

№ п/п	Змість господарської операції	Проводки	
		Дебет	Кредит
1	Переведено основний засіб до складу активів, призначених для продажу	286	104
2	Списується сума зносу	131	104
3	Відображається продаж	377	712
4	Списується собівартість активу	943	286
5	Отримано оплату	311	377

Для продажу основного засобу, згідно до вимоги п. 1 розділу II НП(С) БО 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність» [11] підприємство спочатку виводить зі складу основних засобів об'єкт продажу та

відправляє на рахунок 286 «Необоротні активи і групи вибуття, призначенні для продажу» [12]. Облік підприємство веде за залишковою вартістю.

2.4 Знос основних засобів

Амортизація, також відома як знос, є систематичним розподілом вартості основних засобів на різні періоди протягом їх використання. Це означає поступове списання вартості основних засобів на витрати протягом строку їх експлуатації. Важливо зауважити, що земля не підлягає амортизації. Це пояснюється тим, що амортизація відображає фізичний або моральний знос об'єкта, а земля є відновлюваним природним ресурсом, який не піддається зносу або старінню.

Покрім відображення фізичного або морального зносу, амортизація має ще одну важливу функцію - відповідне розподілення доходів і витрат за різні періоди. Основні засоби використовуються протягом кількох років і беруть участь у формуванні доходів протягом цього часу. Швидке списання всієї вартості на витрати суперечило б принципу відповідності доходів і витрат за періодами, який є основним бухгалтерським принципом.

При повному зносі основні засоби перестають бути ефективними та важливими для підприємства. У такому разі вони можуть бути виключені зі складу основних засобів та переведені до складу неосвоених активів чи запасів. У бухгалтерському обліку це показано у вигляді вартості основних засобів до нуля, що означає їх повний знос. У податковому обліку при повному зносі основні засоби можуть бути виключені зі складу активів, що амортизуються, та переведені до складу неамортизованих активів.

Докладно це виглядає так (Рис.2.2):

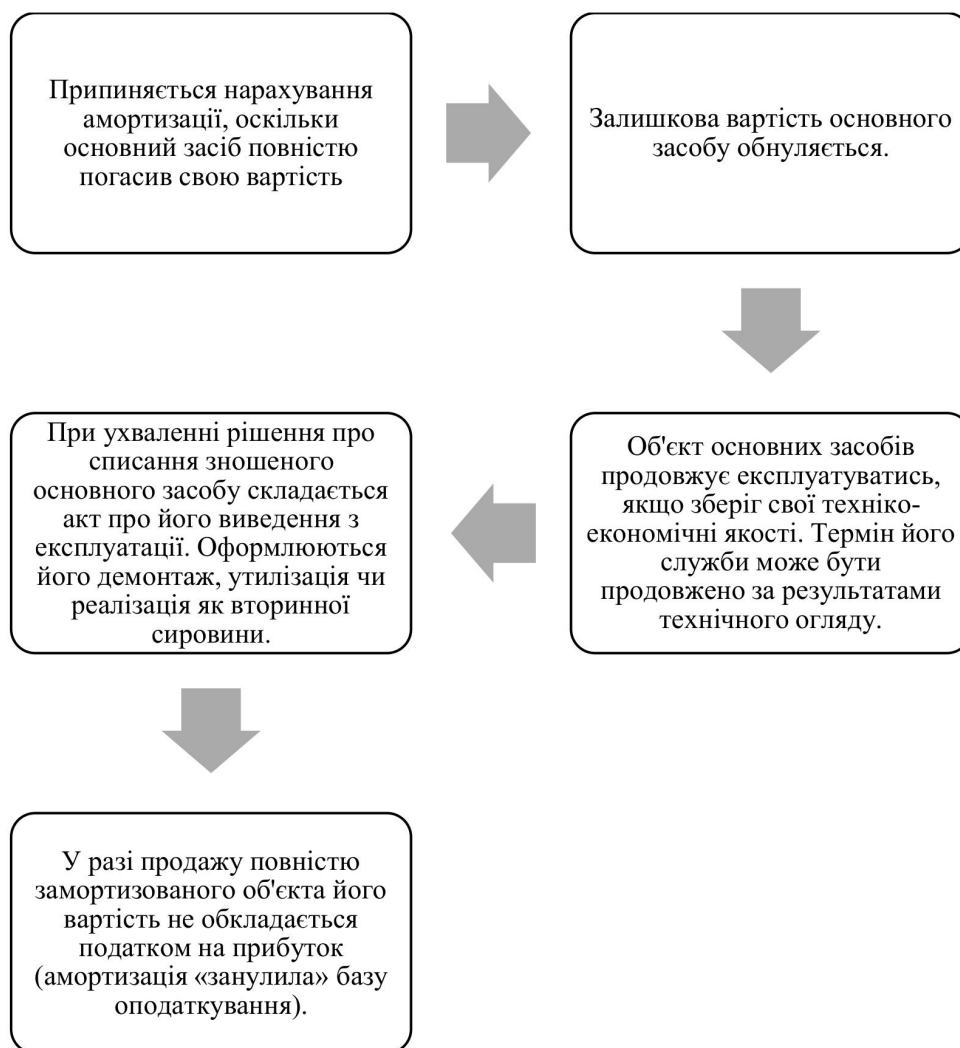

Рис. 2.2. Алгоритм повного зносу об'єкту основних засобів

Списання основних засобів відбувається при їхній передачі третім особам (продаж, обмін). Також списання та ліквідація відбуваються внаслідок невідповідності основних засобів встановленим критеріям визнання або у зв'язку з їхнім старінням, нерентабельністю чи непридатністю для використання. Для проведення процедури списання необхідно виконати інвентаризацію, підготувати акти керівного складу та відповідні документи.

У бухгалтерському обліку це відображається, як зниження ліквідаційної вартості основних засобів до нуля та переведення їх до складу необоротних активів чи запасів. У податковому обліку при списанні та ліквідації основні заходи можуть бути виключені зі складу активів, які амортизуються, та

переведені до складу неамортизованих активів. Під час продажу основних засобів необхідно перевести об'єкт зі складу основних засобів до складу оборотних коштів та оформити відповідні документи.

Наведемо бухгалтерські проведення з обліку зносу основних засобів на ТОВ «Реаліта» (Табл.2.8):

Таблиця 2.8

Проводки зносу основного засобу у ТОВ «Реаліта»

№ п/п	Змість господарської операції	Проводки	
		Дебет	Кредит
1	Нарахована амортизація магазину	93	131
2	Нарахована амортизація МНМА адміністративного призначення (принтер), вартістю 6000 грн, метод амортизації – 100%	92	132
3	Списання повністю амортизованого верстату при його вибутті зі складу за рахунок суми накопиченого зносу	131	104
4	Списання повністю амортизованого МНМА (принтера) при його вибутті зі складу	92 132	132 112
5	Дооцінка основного засобу у сумі накопиченого зносу	411	131
6	Виправлення помилки у сумі нарахованої амортизації автомобіля адміністративного призначення, спосіб червоного сторно	[92]	[131]

Загальний механізм нарахування амортизації згідно НП(С)БО 7 [10]:

- амортизацію нараховують щомісяця починаючи з місяця, наступного за місяцем, в якому об'єкт ОЗ визнано придатним для корисного використання;

- при використанні виробничого методу на рахування амортизації починається з дати, що настає за датою визнання об'єкта придатним для корисного використання;
- нарахування амортизації припиняють починаючи з місяця, наступного за місяцем вибуття об'єкта ОЗ, переведення його на реконструкцію, модернізацію, добудову, дообладнання, консервацію;
- при перегляді строку корисного використання (експлуатації) об'єкта основних ОЗ амортизацію нараховують, виходячи з нового строку корисного використання, починаючи з місяця, наступного за місяцем зміни строку корисного використання;
- при застосуванні виробничого методу на рахування амортизації припиняється з дати, що настає за датою вибуття об'єкта ОЗ.

2.5 Удосконалення обліку основних засобів

Удосконалення обліку основних засобів на роздрібному підприємстві ТОВ «Реаліта» може забезпечити більш точну та ефективну управлінську діяльність. Ось деякі шляхи запропоновані для удосконалення (Рис.2.3):

Рис. 2.3. Шляхи удосконалення обліку основних засобів

Використання спеціалізованих програмних засобів для обліку основних засобів дозволить автоматизувати процес та зменшити ймовірність помилок. Це може включати в себе використання ERP-систем або спеціалізованих програм для обліку основних засобів.

Розробка системи контролю, яка охоплює всі етапи життєвого циклу основних засобів - від придбання до списання. Це включає в себе системи ідентифікації, контролю та обліку переміщення та використання активів.

Проведення навчання та тренінгів для працівників, які відповідають за облік основних засобів, щоб забезпечити їхню компетентність у цій сфері. Розробка і впровадження стандартизованих процедур та правил обліку основних засобів, що допоможе уникнути недоліків та забезпечити консистентність у обліку. Регулярні перевірки та аудит обліку основних засобів для виявлення можливих недоліків та удосконалення процесів.

Створення системи моніторингу та аналізу даних про основні засоби для оперативного виявлення проблем та прийняття на їх основі управлінських рішень.

Узагальнюючи, удосконалення обліку основних засобів на роздрібному підприємстві вимагає комплексного підходу, який включає в себе впровадження нових технологій, підвищення кваліфікації персоналу та встановлення ефективних систем контролю та аналізу.

Висновки до розділу 2

Дослідження обліку основних засобів дозволило зробити наступні висновки:

1. Документація операцій з основними засобами на підприємстві ТОВ «Реаліта» відповідає чинним законам України і використовує типові форми. Усі відповідні документи завжди передаються у бухгалтерію, хоча іноді з необхідністю затримки. Підприємство в своїй роботі використовує інвентарні картки, які розраховані на один об'єкт основних засобів і містять докладну інформацію. Крім того, на підприємстві діє свій власний графік документообігу.

2. Основні засоби найчастіше надходять на підприємство через їх придбання, тому вони зараховуються на баланс за їх первісною вартістю. Процес формування первісної вартості включає декілька етапів. ТОВ «Реаліта» придбає основні засоби, вводить їх у експлуатацію і використовує типові проводки бухгалтерського обліку.

3. Вибуття основних засобів на підприємстві може відбуватися різними способами в залежності від їх типу та призначення. Зазвичай воно здійснюється через списання, внесення до статутного капіталу іншого підприємства або продаж. Перед списанням завжди створюється комісія, що підтверджує необхідність вибуття, проте рішення про списання приймається керівництвом підприємства.

4. Комплексний підхід до удосконалення обліку основних засобів на роздрібному підприємстві, що включає в себе впровадження нових технологій, підвищення кваліфікації персоналу та встановлення ефективних систем контролю та аналізу, допоможе забезпечити ефективне управління активами та покращити фінансову діяльність підприємства.

РОЗДІЛ 3

АУДИТ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

3.1 Мета, джерела, завдання та нормативне забезпечення аудиту основних засобів

Аудит фінансової звітності - це аудиторська послуга з перевірки даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності та/або консолідованої фінансової звітності юридичної особи або представництва іноземного суб'єкта господарювання, або іншого суб'єкта, який подає фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність групи, з метою висловлення незалежної думки аудитора про її відповідність в усіх суттєвих аспектах вимогам національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, міжнародних стандартів фінансової звітності або іншим вимогам [13].

Аудит основних засобів є важливою складовою загального аудиту підприємства. Використання науково обґрунтованої методики дозволяє здійснити об'єктивний аудит та забезпечити достовірне відображення інформації про основні засоби. Перед початком аудиту необхідно чітко сформулювати його мету, яка полягає у висловленні незалежної професійної думки аудитора щодо правильності відображення інформації про основні засоби у фінансовій звітності підприємства.

Аудит дозволяє проаналізувати те, що щось не працює або працює неправильно, дозволяє розглянути внутрішній контроль та побачити різні ризики в компанії, що за звичайних умов неможливо прослідкувати.

Сама мета аудиту основних засобів полягає у висловленні об'єктивної думки щодо правильності та достовірності інформації, що стосується основних засобів, яка міститься в фінансовій звітності та відповідних примітках. Аудиторська перевірка спрямована на переконання, що ця інформація відповідає вимогам, встановленим П(С) БО 7 «Основні засоби» [10].

Для проведення аудиту на підприємстві ТОВ «Реаліта» потрібна достовірна інформація яка надходить із відповідних джерел Рис. 3.1:

Рис. 3.1. Основні джерела інформації для аудиту основних засобів на ТОВ «Реаліта»

Джерелами інформації для об'єкту аудиту у ТОВ «Реаліта» є: облікова політика підприємства, установчі документи, первинні документи з обліку основних засобів такі як накладні, інвентарні картки, акти приймання-передачі, введення в експлуатацію, ліквідації, акти списання основних засобів, накази про ремонт основних засобів.

Завдання аудиту основних засобів на підприємстві спрямовані на забезпечення достовірності та надійності фінансової звітності щодо основних

засобів, а також на виявлення можливих порушень, помилок чи шахрайства, що стосуються цих активів.

Що належить до основних завдань аудиту основних засобів на підприємстві ТОВ «Реаліта» зображено на Рис. 3.2.

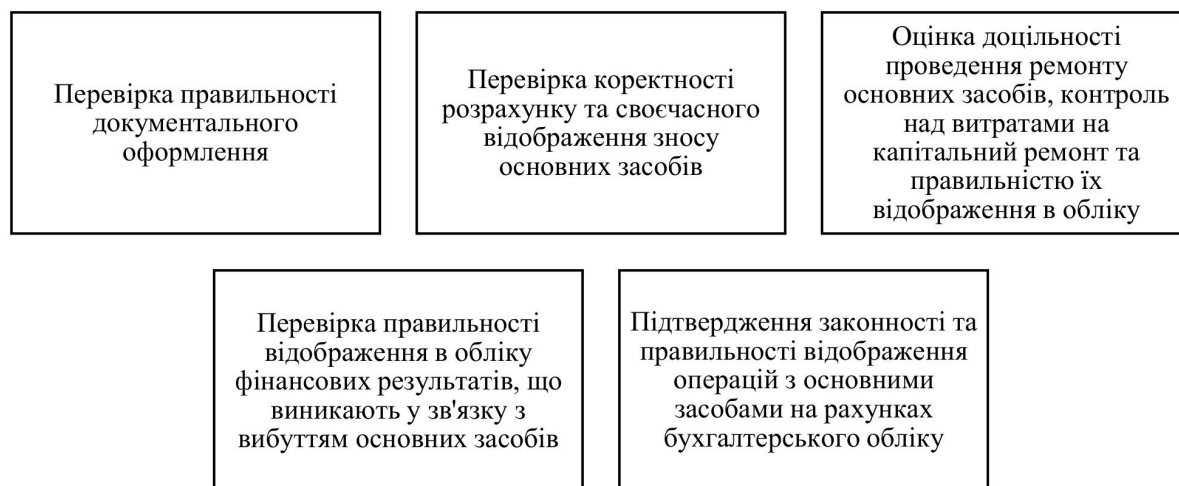

Рис.3.2. Основні завдання аудиту основних засобів на підприємстві ТОВ «Реаліта»

Ці завдання дозволяють ефективно розподіляти навантаження на аудитора і суттєво покращити складання програми аудиторської перевірки основних засобів на підприємстві.

При проведенні аудиту на підприємстві ТОВ «Реаліта» аудитор керується міжнародними стандартами аудиту (МСА). Міжнародні стандарти аудиту являють собою професійними стандартами для здійснення аудиторської діяльності. В Міжнародних стандартах з аудиту наведено вимоги до якості аудитора та аудиторських висновків і доказів [14].

Основних призначень міжнародних стандартів аудиту відносять:

- Високий рівень гарантій щодо якості аудиторських послуг;
- Підтримання високого рівня іміджу професії аудитора;

- Підтримання взаємозв'язку між окремими елементами та процесами аудиторського циклу;
- Вирішення спірних питань між аудиторами та замовниками їх послуг, встановлення рівня відповідальності аудиторів;
- Розуміння користувачів аудиторської інформації процесу аудиторської перевірки.

При організації аудиту основних засобів на підприємстві ТОВ «Реаліта» аудитор, який проводить перевірку користується основними нормативними документами, які діють в Україні. До таких документів відноситься:

- Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність» №996-XIV від 16.07.1999 року [15];
- План рахунків бухгалтерського обліку підприємств, організацій і закладів, затверджений наказом Міністерства фінансів України №291 від 30.11.1999 року [12];
- Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджений наказом Міністерства фінансів України №92 від 27.02.2000 року [10].

3.2 Аудиторська перевірка основних засобів

На підприємстві ТОВ «Реаліта» аудит проводиться в декілька етапів. Підготовчий етап передбачає проведення підготовчої роботи, планування та збір інформації, що включає ознайомлення з нормативно-правовими аспектами проведення операцій з основними засобами на підприємстві, рішеннями власників щодо проведення таких операцій та організацією бухгалтерського та податкового обліку основних засобів. Фізична перевірка основних засобів здійснюється через проведення інвентаризації. Основний етап включає контроль і перевірку основних засобів, контроль оцінки та нарахування зносу.

Завершальний етап охоплює аудит господарських операцій з основними засобами, перевірку правильності формування первісної вартості основних

засобів, підготовку письмової інформації від аудитора та складання аудиторського звіту.

В цілому, процес управління основними засобами на підприємстві включає кілька етапів, що охоплюють підготовку, фізичну перевірку, основні контрольні дії та завершальний аудит, що сприяє ефективному та систематичному управлінню активами підприємства. Розглянемо їх на Рис. 3.3:

Рис. 3.3. Етапи проведення аудиту основних засобів на підприємстві ТОВ «Реаліта»

На першому етапі аудитор знайомиться із підприємством, перевіряє статутні документи, звітність підприємства, облікову політику та інші документи. Потім відбувається укладання договору на аудиторську перевірку та погодження інших деталей які будуть розглянуті в процесі аудиту. Далі аудитор

складає загальний план і програму аудиту підприємства та передає на ознайомлення і затвердження директору ТОВ «Реаліта». План аудиторської перевірки за 2023 рік розглянемо на Рис. 3.4:

Етап аудиторської перевірки	Мета і завдання аудиту основних засобів	Аудиторські процедури	Аудиторські докази	Виконавець
Підготовчий	Попереднє знайомство з підприємством, оцінка систем контролю та бухгалтерського обліку, визначення аудиторського ризику, планування аудиту основних засобів	Опитування і анкетування керівництва підприємства та персоналу, вивчення матеріалів попередньої аудиторської перевірки, документальна перевірка спостереження	Статут підприємства, накази, звіт про попередню аудиторську перевірку, інвентарні картки, дані синтетичного та аналітичного обліку основних засобів	Аудитор, асистент аудитора
Фізична перевірка	Оцінка достовірності результатів проведеної інвентаризації основних засобів	Спостереження за проведенням інвентаризації основних засобів, вибіркова перевірка її результатів	Матеріали інвентаризації, облікові записи по основних засобах	Аудитор, асистент аудитора
Основний	Контроль оцінки основних засобів, встановлення їх належності, перевірка достовірності облікових записів і залишків у балансі, перевірка правильності нарахування зносу та визначення витрат на ремонт основних засобів	Зіставлення даних інвентаризації, синтетичного та аналітичного обліку, запит до постачальників (підрядників), документальна вибіркова перевірка, перевірка арифметичних підрахунків, аналіз	Акти інвентаризації, первинна документація по основних засобах, облікові реєстри синтетичного і аналітичного обліку, відповіді на запит, баланс	Аудитор
Завершальний	Складання розділу аудиторського звіту про основні засоби підприємства	Систематизація та ґрунтування отриманої на попередніх етапах інформації, аналіз, складання звіту та аудиторського висновку	Робоча документація, складена на попередніх етапах перевірки	Аудитор

Рис. 3.4. План аудиторської перевірки основних засобів на ТОВ «Реаліта»

На Рис. 3.4. ми бачимо що перевірку аудитор може робити не сам, а ще й із асистентом. Завершальний етап і основний повинен виконувати тільки сам аудитор, це найважливіші етапи в аудиті. Підготовчий етап це тільки ознайомлення із підприємством, а фізична перевірка включає в основному ці тільки спостереження за проведенням інвентаризації. В основному етапі аудитор починає робити детальний розгляд документів, перевірки та оцінку. В Заключному етапі відбувається складання звіту, що завершує перевірку.

Аудитор також складає програму перевірки підприємства, в якій детально наведено які саме перевірки будуть відбуватися. Програму аудиторської перевірки наглядно показано у Табл. 3.1:

Таблиця 3.1

Програма аудиторської перевірки на ТОВ «Реаліта» за 2023 рік

№ п/п	Перелік аудиторських процедур	Індекс робочого документу
1	Звірка даних реєстрів обліку основних засобів з даними головної книги	1.1
2	Перевірка наявності первинної документації з господарськими операціями	1.2
3	Перевірка наявності установчих документів на придбання, продаж	1.3
4	Перевірка санкціонування операцій із основними засобами	1.4
5	Перевірка документального оформлення відображення в обліку результатів інвентаризації основних засобів	1.5
6	Перевірка відповідності основних засобів критеріям визначення згідно положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»	1.6
7	Перевірка формування первісної вартості основних засобів та своєчасності їх оприбуткування	1.7
8	Визначення первісної вартості кожного з об'єктів, які входять до складу комплексу основних засобів	1.8

9	Перевірка обґрунтованості та відображення в обліку витрат на проведення ремонту та інших видів поліпшень основних засобів	1.9
10	Перевірка правильності розрахунку індексу переоцінки основних засобів	1.10
11	Перевірка правильності документального оформлення та відображення в обліку результатів переоцінок основних засобів	1.11
12	Перевірка нарахувань амортизації	1.12
13	Виявлення об'єктів основних засобів, за якими не нараховується амортизація	1.13
14	Перевірка ліквідації основних засобів	1.14
15	Перевірка правильності і своєчасності відображення в обліку вибуття основних засобів	1.15
16	Контроль за відображенням в обліку результатів надзвичайних подій, пов'язаних з основними засобами	1.16
17	Оформлення окремим документом знайденим документом знайдених порушень при дослідженні документів, операцій і записів	1.17

За підсумком всієї перевірки аудитор складає звіт для підприємства, де детально описує виявлені порушення. Після цього відбувається підписання аудиторського висновку і акта приймання-передачі виконаних робіт за договором на проведення аудиторської перевірки.

3.3 Удосконалення аудиту основних засобів

Удосконалення аудиту основних засобів може зробити процес більш ефективним та надійним. Запропонуємо шляхи удосконалення аудиту основних засобів ТОВ «Реаліта» (Табл.3.2):

Таблиця 3.2

Удосконалення аудиту основних засобів на ТОВ «Реаліта»

Пропозиція	Зміст
Використання технологій	Впровадження спеціалізованих програмних засобів для аудиту основних засобів дозволить автоматизувати процес та підвищити його точність. Це може включати в себе використання програмного забезпечення для аналізу даних, що допоможе виявляти потенційні проблеми та недоліки в обліку.
Підвищення кваліфікації аудиторів	Проведення навчання та тренінгів для аудиторів, що спеціалізуються на аудиті основних засобів, допоможе покращити їх розуміння процесів та стандартів, а також навички виявлення можливих недоліків та ризиків.
Розвиток стандартів та методологій	Впровадження стандартів та методологій аудиту основних засобів, що відповідають сучасним вимогам та нормативам, допоможе стандартизувати та уніфікувати процес аудиту.

Продовж.табл.3.2

Посилення контролю та моніторингу	Запровадження систем контролю та моніторингу за процесом аудиту, що дозволить оперативно реагувати на потенційні проблеми та забезпечувати високу якість проведення аудиту.
Удосконалення звітності	Розробка більш детальних та інформативних звітів про результати аудиту, які дозволять замовнику краще розуміти виявлені проблеми та рекомендації аудиторів.

Узагальнюючи, удосконалення аудиту основних засобів може бути досягнуте шляхом поєднання новітніх технологій, професійного розвитку персоналу, вдосконалення методологій та контролю за процесом. Це допоможе забезпечити більш точний, ефективний та надійний аудит активів підприємства.

Висновки до розділу 3

Дослідження аудиту основних засобів дозволило зробити наступні висновки:

1. Аудит основних засобів є важливою частиною загального аудиту підприємства. На ТОВ «Реаліта» такий аудит може здійснюватися залученим аудитором на підставі відповідного контракту. Основна мета аудиту основних засобів полягає в перевірці точності та надійності фінансової звітності, що стосується цих активів. Крім того, аудит спрямований на виявлення можливих порушень, помилок або шахрайства, пов'язаних з основними засобами. Під час аудиту аудитор керується міжнародними стандартами аудиту та використовує основні нормативні документи, що діють в Україні.

2. Аудиторська перевірка на ТОВ «Реаліта» виконується етапно. Аудитор складає програму та план аудиторської перевірки. Після завершення всіх етапів аудиту, аудитор складає докладний звіт для підприємства, в якому викладається інформація про виявлені порушення, помилки чи недоліки, виявлені під час проведення аудиту.

3. Удосконалення аудиту основних засобів на підприємстві відіграє ключову роль у забезпеченні його фінансової стабільності та ефективного управління. Процес аудиту може бути покращений за допомогою впровадження новітніх технологій, підвищення кваліфікації персоналу, стандартизації процедур та зміцнення контролю. Удосконалення аудиту основних засобів є складним, але необхідним завданням для забезпечення надійного та ефективного управління активами підприємства. Шляхи досягнення цієї мети включають в себе використання новітніх технологій, розвиток кваліфікації персоналу, стандартизацію процедур та посилення контролю за процесом аудиту.

ВИСНОВКИ

Дослідження теоретичних та практичних основ обліку і аудиту основних засобів дозволило зробити наступні висновки:

1. ТОВ «Реаліта» має окремий баланс, рахунки в установах банків, печатки та бланки зі своїм найменуванням. Після сплати підприємством зборів та інших обов'язкових витрат, передбачених законодавством, отриманий у встановленому порядку чистий прибуток переходить у розпорядження засновників. Частина прибутку може бути спрямована на збільшення статутного капіталу за рішенням засновника. Власник підприємства Гринчук Володимир Павлович самостійно визначає структуру управління, формує штат та здійснює право безпосереднього управління підприємством.

2. Більшість показників оцінки фінансового стану ТОВ «Реаліта» відхиляються від норми, що вказує на нестабільну фінансово-господарську діяльність компанії у 2022-2023 роках.

3. У складі основних засобів на роздрібному підприємстві відображаються ключові активи, необхідні для забезпечення його діяльності та виконання стратегічних завдань. Цей склад включає різноманітні елементи, які відображаються в обліку та управлінні. Загалом, правильно побудований та ефективний склад основних засобів грає ключову роль у забезпеченні успішної діяльності роздрібного підприємства, адже він впливає на якість обслуговування клієнтів, ефективність виробничих процесів та загальний фінансовий результат.

4. Проблеми обліку основних засобів можуть призвести до втрати контролю над активами, недостовірності фінансової звітності, порушень законодавства та інших негативних наслідків для підприємства. Для вирішення цих проблем важливо вдосконалити систему обліку та контролю, забезпечити достатню документацію та кваліфікацію персоналу, а також активно використовувати сучасні інформаційні технології.

5. Документація операцій з основними засобами на підприємстві ТОВ «Реаліта» відповідає чинним законам України і використовує типові форми. Усі відповідні документи завжди передаються у бухгалтерію, хоча іноді з

необхідністю затримки. Підприємство в своїй роботі використовує інвентарні картки, які розраховані на один об'єкт основних засобів і містять докладну інформацію. Крім того, на підприємстві діє свій власний графік документообігу.

6. Основні засоби найчастіше надходять на підприємство через їх придбання, тому вони зараховуються на баланс за їх первісною вартістю. Процес формування первісної вартості включає декілька етапів. ТОВ «Реаліта» придбає основні засоби, вводить їх у експлуатацію і використовує типові проводки бухгалтерського обліку.

7. Вибуття основних засобів на підприємстві може відбуватися різними способами в залежності від їх типу та призначення. Зазвичай воно здійснюється через списання, внесення до статутного капіталу іншого підприємства або продаж. Перед списанням завжди створюється комісія, що підтверджує необхідність вибуття, проте рішення про списання приймається керівництвом підприємства.

8. Комплексний підхід до удосконалення обліку основних засобів на роздрібному підприємстві, що включає в себе впровадження нових технологій, підвищення кваліфікації персоналу та встановлення ефективних систем контролю та аналізу, допоможе забезпечити ефективне управління активами та покращити фінансову діяльність підприємства.

9. Аудит основних засобів є важливою частиною загального аудиту підприємства. На ТОВ «Реаліта» такий аудит може здійснюватися залученим аудитором на підставі відповідного контракту. Основна мета аудиту основних засобів полягає в перевірці точності та надійності фінансової звітності, що стосується цих активів. Крім того, аудит спрямований на виявлення можливих порушень, помилок або шахрайства, пов'язаних з основними засобами. Під час аудиту аудитор керується міжнародними стандартами аудиту та використовує основні нормативні документи, що діють в Україні.

10. Аудиторська перевірка на ТОВ «Реаліта» виконується етапно. Аудитор складає програму та план аудиторської перевірки. Після завершення всіх етапів аудиту, аудитор складає докладний звіт для підприємства, в якому

викладається інформація про виявлені порушення, помилки чи недоліки, виявлені під час проведення аудиту.

11. Удосконалення аудиту основних засобів на підприємстві відіграє ключову роль у забезпеченні його фінансової стабільності та ефективного управління. Процес аудиту може бути покращений за допомогою впровадження новітніх технологій, підвищення кваліфікації персоналу, стандартизації процедур та зміцнення контролю. Удосконалення аудиту основних засобів є складним, але необхідним завданням для забезпечення надійного та ефективного управління активами підприємства. Шляхи досягнення цієї мети включають в себе використання новітніх технологій, розвиток кваліфікації персоналу, стандартизацію процедур та посилення контролю за процесом аудиту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Феофанова, І.; Антонова, О.. Проблеми обліку основних засобів на підприємстві. Молодий вчений, 2020, 11 (87): 205-208.
2. Макаренко, А. П.; Шама, М. В. Аудит основних засобів на підприємстві та напрями його вдосконалення. Агросвіт, 2020, 2: 30-37.
3. Кухта, К. О.; Орошан, Т. А. Класифікація основних засобів як важлива передумова їх обліку та аналізу. Інвестиції: практика та досвід, 2020, 21-22: 106-111.
4. Прохорова, Л., Фостійчук, А. Актуальні проблеми удосконалення управлінського обліку основних засобів в сучасних умовах за використанням інформаційних технологій. Молодий вчений, 2020, 1 (77): 6-11.
5. Павликівська, В. В. Аналіз проблем організації обліку основних засобів підприємства. Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством: Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції. м. Полтава, 31 березня 2020 року. Полтава, 2020. 474 с., 2020, 97.
6. Цивільний кодекс України : Кодекс України; Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/435-15> (дата звернення: 03.05.2024)
7. Господарський кодекс України : Кодекс України; Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 436-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/436-15> (дата звернення: 03.05.2024)
8. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю : Закон України від 06.02.2018 № 2275-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2275-19> (дата звернення: 03.05.2024)
9. Про затвердження типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору та порядку їх складання : Наказ; Мінфін України від 13.09.2016 № 818 // База даних «Законодавство України» / Верховна

Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1336-16> (дата звернення: 29.04.2024)

10. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби" : Наказ; Мінфін України від 27.04.2000 № 92 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0288-00> (дата звернення: 29.04.2024)

11. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 27 "Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність" : Наказ; Мінфін України від 07.11.2003 № 617 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1054-03> (дата звернення: 29.04.2024)

12. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Інструкція; Мінфін України від 30.11.1999 № 291 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0893-99> (дата звернення: 29.04.2024)

13. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 01 січ. 2023 р. № 2258-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19> (дата звернення 29.04.2024).

14. Про застосування Міжнародних стандартів аудиту видання 2006 року : Рішення; Аудиторська палата від 30.11.2006 № 168/7 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/vr16_230-06 (дата звернення: 29.04.2024)

15. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/996-14> (дата звернення: 29.04.2024)

16. Облік основних засобів 2023: від придбання до списання. Бухгалтерія для бюджету та ОМС: веб-сайт. URL:

<https://oblikbudget.com.ua/article/184-oblk-osnovnih-zasobv-2022-vd-pridbannya-do-spisannya> (дата звернення 29.05.2023).

17. Мостенська Т.Г., Ковтун О.А. Теоретичні підходи до управління основними засобами підприємства навч. посіб. Фахове видання 20.01.2020 р. 6 с. URL : http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2020/96.pdf (дата звернення 26.05.2023).

18. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України від 27 черв. 2013 р. №635 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13> (дата звернення 29.04.2024).

19. Лист Міністерства фінансів України від 21 груд. 2005 р. № 31-34000-10-5/27793 URL : <https://avbash.wordpress.com/2020/03/26> (дата звернення 29.04.2024).

20. Державний класифікатор України «Класифікація основних фондів»: затверджено Наказом державного комітету України по стандартизації, метрології та сертифікації №507 від 19.08. 97р. //Главбух. -1998. -№10. -С. 18-23.